

УДК 339.544

Мозгова Г.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Тарасенко В.О.***студент
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ, РОСІЇ ТА МОЛДОВИ ДО МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена аналізу ступеню готовності України, Росії та Молдови до мережевої економіки на сучасному етапі. Актуальність дослідження полягає в тому, що для підприємств, які планують виходити на ринки інших країн, є необхідним вивчення ступеню готовності цих країн до мережевої економіки, за допомогою якого компанії можуть зробити висновок щодо можливостей реалізації у конкретній країні переваг використання ІКТ, а саме можливості суттєво зменшити вплив часового та просторового факторів. У статті проаналізовано індекс мережевої готовності України, Росії та Молдови за період з 2008 до 2013 рр. Було зроблено висновок, що досліджувані країни – Україна, Росія та Молдова – мають достатні передумови для розвитку ІКТ, адже ці технології є доступними для населення, активно ним використовуються та мають вагомий вплив на розвиток економіки та соціальної сфери. Але потребує вдосконалення державне регулювання сфери ІКТ.

Ключові слова: індекс мережевої готовності, Інтернет, інформаційно-комунікаційні технології, мережева економіка, субіндекси.

Мозговая Г.В., Тарасенко В.А. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТИ УКРАИНЫ, РОССИИ И МОЛДОВЫ К СЕТЕВОЙ ЭКОНОМИКЕ

Статья посвящена анализу степени готовности Украины, России и Молдовы в сетевой экономике на современном этапе. Актуальность исследования заключается в том, что для предприятий, которые планируют выходить на рынки других стран, необходимо изучение степени готовности этих стран к сетевой экономике, с помощью которого компании могут сделать вывод о возможностях реализации в конкретной стране преимуществ использования ИКТ, а именно возможности существенно уменьшить влияние временного и пространственного факторов. В статье проанализирован индекс сетевой готовности Украины, России и Молдовы за период с 2008 по 2013 гг. Был сделан вывод, что исследуемые страны – Украина, Россия и Молдова – имеют достаточные предпосылки для развития ИКТ, ведь данные технологии доступны для населения, активно им используются и оказывают значительное влияние на развитие экономики и социальной сферы. Но требует совершенствования государственное регулирование сферы ИКТ.

Ключевые слова: индекс сетевой готовности, Интернет, информационно-коммуникационные технологии, сетевая экономика, субиндексы.

Mozgova G.V., Tarasenko V.O. COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF READINESS OF UKRAINE, RUSSIA AND MOLDOVA TO THE NETWORK ECONOMY

This article analyzes the degree of readiness of Ukraine, Russia and Moldova to the network economy today. The relevance of the study is that the companies are planning to enter the markets of other countries, is necessary to study the degree of readiness of these countries to the network economy, through which companies can draw a conclusion about the potential for a given country the benefits of ICT use, such as opportunities considerably reduce the impact of temporal and spatial factors. The article analyzes the Networked Readiness Index Ukraine, Russia and Moldova for the period from 2008 to 2013. It was concluded that the investigated countries – Ukraine, Russia and Moldova – have adequate conditions for the development of ICT, because the technology is available to the public, they are actively used and have a significant impact on the economy and social sphere. But state regulation of ICT requires improving.

Keywords: Networked Readiness Index, Internet, information and communication technologies, network economics, subindexes.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою для підприємств, що планують виходити на ринки інших країн, є вивчення ступеню готовності цих країн до мережевої економіки, за допомогою якого підприємство може зробити висновок щодо можливостей реалізації у конкретній країні усіх переваг використання ІКТ. У сучасному світі використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) відкриває перед компаніями великі перспективи для розвитку бізнесу. Вони значно зменшують вплив просторового та часового факторів на діяльність компаній, дають їм можливість працювати більш оперативно та ефективно.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Такі вчені, як Михайло Ковальов, Олександр Курбацький [1] аналізували інформаційно-комунікаційні технології як важливий напрямок підвищення конкурентоспроможності країн.

Постановка завдання. Дослідження полягає у розгляді індексу мережевої готовності та методології його розрахунку, а також вивченні ступеню готов-

ності таких країн, як Україна, Росія, Молдова до мережевої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ступінь готовності країн до мережевої економіки характеризується індексом мережевої готовності (The Networked Readiness Index, NRI). Індекс являє собою оцінку здатності країни використовувати можливості ІКТ. Такий індекс, по-перше, інформує бізнес-лідерів і політиків про основні фактори, що впливають на розвиток ІКТ, з метою врахування у державній політиці. По-друге, в довгостроковому плані ця інформація сприяє залученню в мережеву економіку більшого числа людей та організацій з усього світу. Індекс не тільки оцінює готовність певної країни до участі в інформаційному світі, а й показує, що лежить в основі відмінностей між країнами [2].

Індекс вимірює рівень розвитку ІКТ за 53 параметрами, об'єднаними в чотири основні групи:

1. Наявність умов для розвитку ІКТ – загальний стан ділової та нормативно-правового середовища з точки зору ІКТ, наявність здорової конкуренції, ін-

новаційного потенціалу, необхідної інфраструктури, можливості фінансування нових проектів, регуляторні аспекти і так далі.

2. Готовність громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – державна позиція щодо розвитку ІКТ, державні витрати на розвиток сфери, доступність інформаційних технологій для бізнесу, рівень проникнення і доступність мережі Інтернет, вартість мобільного зв'язку і т. і.

3. Рівень використання ІКТ в громадському, комерційному та державному секторах – кількість персональних комп'ютерів, інтернет-користувачів, абонентів мобільного зв'язку, наявність діючих інтернет-ресурсів державних організацій, а також загальне виробництво і споживання інформаційних технологій в країні [3].

4. Субіндекс залученості – оцінює соціальні та економічні наслідки впливів у сфері ІКТ, які впливають на конкурентоспроможність і благополуччя, а також оцінює перехід економіки і суспільства до розумного використання ІКТ [4].

Показники, за допомогою яких розраховуються субіндекси NRI, представлено на рисунку 1:

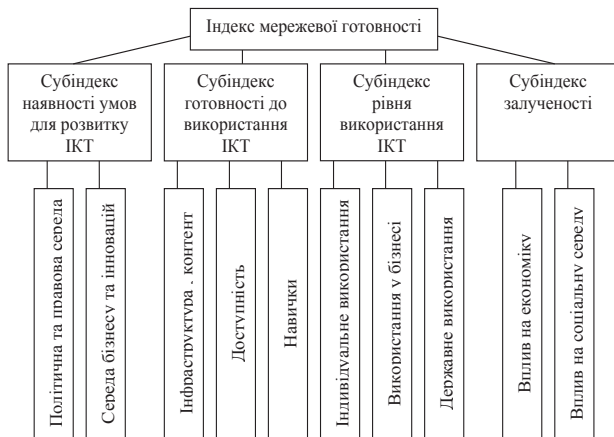

Рис. 1. Структура індексу мережевої готовності (розроблено автором за [5])

Розрахункова частина Індексу виконана на підставі статистичних даних міжнародних організацій, таких як ООН, Міжнародний союз електрозв'язку, Всесвітній Банк та інших, а також результатів щорічного комплексного опитування думки керівників, проведеного Світовим економічним форумом спільно з власною мережею партнерських інститутів (дослідних і ділових організацій) у країнах, що стали об'єктами дослідження [3].

На даний момент рейтинг оцінює 144 країни. Лідуючі позиції займають Фінляндія, Сінгапур, Швеція, Нідерланди та Норвегія.

В кінці списку – Гвінея, Гаїті, Чад, Мавританія, Сьєрра-Леоне та Бурунді [5].

Розглянемо динаміку індексу мережевої готовності України, Росії та Молдови за 2008-2013 роки, що представлено в таблиці 1:

Розглянемо позиції України за основними показниками індексу мережевої готовності за 2013 рік, а також їх порівняння з середніми показниками по групі з доходами нижче середнього, що представлено на рис. 2:

На малюнку чорна лінія зображує середній бал всіх економік у групі доходів, до яких належить економіка країни, яку розглядають. Класифікація країни за рівнем доходу визначається Світовим банком і відображає ситуацію за станом на листопад 2012 року. Виділяються наступні групи за рівнем ВВП на душу населення: з низьким рівнем доходу, \$ 1035 або менше; з доходами нижче середнього, \$ 1036-\$ 4085; з доходами вище середнього, \$ 4086-\$ 12615, а з високим рівнем доходу, \$ 12616 або більше [5; 9].

Рис. 2. Показники індексу мережевої готовності України за 2013 рік у порівнянні з середніми показниками по групі з доходами нижче середнього [5]

За субіндексом умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій Україна займає 105 місце.

За готовністю громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – 29 місце.

За рівнем використання ІКТ у громадському, комерційному та державному секторах – 95 місце.

За субіндексом залученості – 81 місце.

Проаналізувавши ці показники, можна зробити висновок, що на даний час в Україні є добрі задатки для розвитку електронного бізнесу, у тому числі маркетингових інтернет-комунікацій: на високому рівні знаходиться готовність до використання інтернет-технологій діловими колами та громадянами. Зокре-

Таблиця 1

Динаміка Networked Readiness Index України, Росії та Молдови за 2008-2013 роки (розроблено автором за [4-8])

		2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Україна	Місце	62	82	90	75	73
	Бали	3,88	3,53	3,53	3,85	3,87
Росія	Місце	74	80	77	56	54
	Бали	3,77	3,58	3,69	4,02	4,13
Молдова	Місце	99	-	97	78	77
	Бали	3,30	-	3,45	3,78	3,84
Кількість оцінюваних країн		134	133	138	142	144

ма, за показником доступності, що оцінює вартість використання ІКТ за допомогою мобільного телефону або через широкосмуговий доступ в Інтернет, Україна займає 2 місце після Індії.

Також Україна показує гарний результат за показником вміння користування інтенетом – вона займає 35 місце з показником 3,5, що значно вище за середню величину цього показника у групі стран з доходами нижче середніх.

Найгірший показник Україна має за субіндексом умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Причому з боку бізнесу вона займає не дуже погане місце – 78, але зі сторони державного регулювання інформаційно-комунікаційних технологій позиція значно гірша – 105 місце. Це свідчить про те, що в Україні недостатньо розвинута система регулювання сфери ІКТ та сприяння її розвитку з боку держави, стан нормативно-правового середовища в області електронного бізнесу залишає бажати кращого, здорова конкуренції не розвинена.

Уряд поки приділяє недостатньо уваги ІКТ як двигуну економічного зростання, а інноваційна система, яка піддалася глибокій реструктуризації після розвалу Радянського Союзу, ще не було повністю реорганізовано. Все це разом з недосконалим політичним і правовим середовищем не дає можливості Україні отримувати всі переваги від обширного залучення економічних кіл у використання ІКТ (74 місце).

Щоб прискорити розвиток інфраструктури ІКТ, країна повинна поліпшити якість системи освіти і побудувати ефективну інноваційну систему з активною участю приватного сектора. Покращення в цих сферах повинні йти рука об руку з розвитком інноваційної та наукоємної діяльності [5].

Щодо Росії, наочно представляє її результати по десяти основним показникам індексу мережевої готовності рис. 3:

Рис. 3. Показники індексу мережевої готовності Російської Федерації за 2013 рік у порівнянні з середніми показниками по групі з доходами вище середнього [5]

Субіндекс умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій – Росія займає 102 місце. Поганий результат має показник державного регулювання інформаційно-комунікаційних технологій (108 місце), що свідчить про необхідність вдосконалення механізмів регулювання сфери ІКТ та законодавства у цій сфері.

За готовністю громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – 32 місце.

За рівнем використання ІКТ у громадському, комерційному та державному секторах – 56 місце.

Субіндекс залученості – 53 місце. ІКТ та обізнаність населення у цій сфері мають значний вплив на розвиток економіки країни, її конкурентоспроможності.

Виходячи з цих даних, можна зробити висновок, що на даний момент у Росії є хороші задатки для розвитку електронного бізнесу: на хорошому рівні знаходиться доступність інформаційних технологій для бізнесу, рівень проникнення і доступність мережі Інтернет, вартість мобільного зв'язку.

У доповіді Всесвітнього економічного форуму Росія характеризується як лідер серед країн СНД. Росія володіє розвинутою, доступною структурою ІКТ (40 місце). Росія має велику спадщину у вигляді наукових знань, але поки що не використовує їх у повною мірою, не впроваджує у виробничий сектор. Все це разом з недосконалим політичним і правовим середовищем і кілька невідповідним середовищем для розвитку підприємництва та інновацій (98 місце) призводить до того, що Росія не може отримати всі переваги від високого технологічного розвитку, розвинутої інфраструктури в сфері ІКТ (43 місце) [5].

Тепер розглянемо показники Молдови за субіндексами NRI.

Субіндекс умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій займає 109 місце. Наряду з Україною та Росією Молдова має дуже поганий показник з державного регулювання сфери ІКТ – 117 місце.

Субіндекс готовності громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – 46 місце. Достатньо непоганий показник Молдова має з доступності ІКТ – 25 місце.

Але за наявністю в населення вмінь з користування такими технологіями країна знаходиться на 78 місці, і це може бути значним стримуючим фактором розвитку ІКТ в країні. Незважаючи на невисокий результат, цей показник Молдови вище, ніж середньому по групі з доходами нижче середнього.

Також вище середнього по групі Молдова має значення таких показників, як доступність, інфраструктура, індивідуальне використання та вплив на соціальну середу, що видно з рис. 4:

Рис. 4. Показники індексу мережевої готовності Молдови за 2013 рік у порівнянні з середніми показниками по групі з доходами нижче середнього [5]

За рівнем використання ІКТ у громадському, комерційному та державному секторах – 82 місце. Причому комерційний сектор використовує ІКТ на дуже низькому рівні: за цим показником Молдова займає 129 місце, у той час як індивідуальне та державне використання ІКТ розвинуто набагато краще – 72 та 76 місця відповідно.

Субіндекс умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій займає 109 місце. Наряду з Україною та Росією Молдова має дуже поганий показник з державного регулювання сфери ІКТ – 117 місце.

Субіндекс готовності громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – 46 місце. Достатньо непоганий показник Молдова має з доступності ІКТ – 25 місце, але за наявністю в населення вмінь з користування такими технологіями країна знаходиться на 78 місці, і це може бути значним стримуючим фактором розвитку ІКТ в країні.

За рівнем використання ІКТ у громадському, комерційному та державному секторах – 82 місце. Причому комерційний сектор використовує ІКТ на дуже низькому рівні: за цим показником Молдова займає 129 місце, у той час як індивідуальне та державне використання ІКТ розвинуто набагато краще – 72 та 76 місця відповідно.

За субіндексом залученості Молдова займає 74 місце. З цього можна зробити висновок, що ІКТ мають певний вагомий вплив на розвиток економіки та соціальної сфери країни [5].

Проаналізувавши показники України, Росії та Молдови за індексом мережевої готовності, можна зробити наступні висновки:

1. Країни мають достатні передумови для розвитку ІКТ, адже вони є доступними для населення, активно ним використовуються та мають вагомий вплив на розвиток економіки та соціальної сфери.

2. В усіх цих країнах потребує вдосконалення держрегулювання сфери ІКТ.

3. Щодо використання ІКТ у бізнесі, Україна та Росія мають кращі показники, аніж Молдова. Але Молдова має непогані показники з індивідуального та державного використання ІКТ.

4. Найкращий показник з наявності в населення країни навичок щодо використання ІКТ має Україна

(35 місце), Росія теж має непоганий результат (61 місце), а ось Молдова знаходиться аж на 75 місці.

Висновки з проведеного дослідження. Індекс готовності до мережевої економіки є джерелом значної кількості інформації щодо передумов розвитку ІКТ у певній країні та факторів, що цей розвиток стримують. Підприємствам, що планують виходити на ринок електронної комерції або розробляють стратегію маркетингових інтернет-комунікацій, направлених на споживачів чи партнерів з розглянутих країн, необхідно попередньо проаналізувати індекси їх готовності до мережевої економіки, приділяючи увагу окремим складовим індексам. Це допоможе уникнути певних ризиків, що пов'язані з особливостями розвитку ІКТ та ставлення до них населення країни, та зменшити невизначеність ситуації, в якій підприємство буде реалізовувати свої плани.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ковалёв М. М., Курбацкий А. Н. Как измеряют готовность страны к сетевой экономике? [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.research.by/webroot/delivery/files/ecowest/2002n3r03.pdf.
2. Финансы: теория и практика. Степень готовности стран к сетевой экономике [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.financetheory.ru/fins-731-1.html.
3. Центр гуманитарных технологий. Экспертно-аналитический портал [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/networked-readiness-index/networked-readiness-index-info>.
4. The Networked Readiness Index 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/GITR/2012/GITR_Chapter1.1_2012.pdf.
5. The Global Information Technology Report 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2013.pdf.
6. The Networked Readiness Index 2008–2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://members.weforum.org/pdf/gitr/2008/Rankings.pdf>.
7. The Networked Readiness Index 2009–2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2010.pdf.
8. The Networked Readiness Index 2010–2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2011.pdf.
9. The World Bank. How we Classify Countries [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/about/country-classifications>.